

„Danskere“

ET NYHEDS- OG OPBYGGELSESBLAG FOR DET DANSKE FOLK I AMERIKA, udgivet af Danish Lutheran Publishing House, Blair, Nebraska.

„Danskere“ udkommer Onsdag i hver Uge. Pris pr. Aargang: \$2.00. Udlændt \$2.50. Bladet betales i Forskud.

Bestilling, Betaling, Adresseforandring etc. med Undtagelse af Bidrag til Bladets Indhold adresseres DANU LUTH. PUBL. HOUSE, Blair, Nebraska.

Alle Bidrag til Bladets Indhold — Korrespondancer, Afhandlinger og andre Artikler — sendes til dets Redaktør: A. M. ANDERSEN, Blair, Nebr.

Entered at Blair Post office as second class matter.

Acceptance for Mailing at special rate of postage, provided for in Section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on July 8, 1918.

Advertising rates made known upon application.

I Tilfælde af, Bladet ikke modtages regelmæssigt, bedes man klage til det stedlige Postkontor. Skulde dette ikke hjælpe, bedes man henvende sig til „Danskere“'s Kontor.

Naar Læserne henvender sig til Folk, som averterer i Bladet, enten for at købe hos dem eller for at faa Oplysning om det averterede, bedes de altid omtale, at de saa Avertissementet i dette Blad. Det vil være til gensidig Støtte.

Grand View College kunde begynde Vinterterminen med 72 Elever og en Del flere indmeldte, en Nyhed, det vil glæde Skolens og Samfundets Venner at høre, skriver „Dannevirke“.

Past. Johs. Ravn af „den danske Kirke“, der havde bundet sig til en Stilling i Sønderjylland under Forudsætning af, at Freden blev ratificeret inden 15. Novb., vil nu ifl. en Meddelelse i „Fyns Tidende“ ventelig faa Ansættelse som Kapellan i Frue Sogn, Svendborg. „Dvk.“

Fra Augsburgs Seminars 50 Aars Jubilæum. „Folkebladet“ af 10. Dec. indeholder en Tale af Past. J. A. Bergh ved Augsburgs Seminars 50 Aars Fests forleden over „Emnet „Augsburg i Marshall“ (Dane Co., Wis.). Skolen begyndte i Marshall i Efteraaret 1869 med Prof. A. Weenaas som Forstander og teologisk Lærer. Der var een Lærer mer, som underviste navnlig i fremmede Sprog, og nogle af Studenterne hjalp til særlig med Undervisningen i Norsk. Saa var der 8 Studenter i hver Afdeling, 19 i alt. Af alle disse er nu kun een aktivt i Kirkens Tjeneste — Pastor J. A. Bergh. Prof. Weenaas lever hjemme i Norge i Nærheden af Kristiania som Pastor emeritus.

Gamle Præsteforældre. I „Luthebranen“ af 10. Dec. fortælles om Mrs. Nicolina Kildahls Død den 9. November. Den 15. November stedtes hnu til Hvile, og der holdtes Sørgegudstjeneste i Antiochia Mghs Kirke, Ramsey Co., N. Dak. Den afdøde var Moder til 9 Børn, deriblandt Prof. Dr. J. N. Kildahl og Past. H. B. Kildahl. Begge disse hendes Sønner talte ved hendes Baare, Dr. Kildahl særlig om, hvilken stor Gave af Gud det er at have faaet en god, forstandig og kristelig Moder. — Mrs. Kildahl blev over 92 Aar gammel, og hendes Mand døde for tre og et halvt Aar siden 96½ Aar gammel. De havde levet sammen i lidt over 68 Aar.

Biskop Bernt Støylen fra Norge, hvis Besøg her i Amerika vi har omtalt et Par Gange før, var med Hustru ifl. „Luth.“ Tvillingbyernes Pastoralforenings Gæster ved dens Decembermøde paa Luther Seminar Tirsdag Eft. termiddag den 2. Dec. Dr. Bjækmann præsiderede. I en kort Tale mindede han om, hvad det norske Folk fik med sig som Arv fra Norge, og hvorledes specielt Kirken har meget at takke Norge for. De gamle Pionerers Dage er snart talte. Opgaven vil nu være at bygge paa den unge

Slægts Skuldre, der er opvokset i dette Land og er i fuld Forstand Amerikancere. Den nye Generation vil faa i Opdrag at gøre den lutherske Arv til en Indsats i det amerikanske Folkeliv.

Biskop Støylen bragte Hilsen fra den norske Kirke. Han beklagede, at Moderkirken havde behandlet sine udvandrede Børn saa stedmoderligt, men Historien har vist, at dette blev til Datterkirkens Gavn, idet den lærte at staa paa egne Ben. Han skildrede den nuværende Tilstand i den norske Kirke. Hvad denne Kirke trængte til var at faa selvstændigt Styre. Han saa lyst paa Fremtiden. De radikale Elementer inden for Kirken vinder ingen Fremgang. Hvad Oplysning og Moral angaar staar det norske Folk højt.

Fra Kirkestriden i Norge. Et Kollegium af kendte Teologer og Lægmand med Indremissionsselskabets Sekretær, Past. Wisløff, som Formand har udstedt Indbydelse til et Landsmøde i Anledning af Kirkestriden. Det skal holdes i Kristiania 15. til 18. Januar. Blandt Indbyderne nævnes flere kendte Emisærer, Professor ved Menighedsfakultetet, Hallsby, som har rejst den sidste Kirkestrid, og Formanden i det tidligere Kirkeparti, Prof. Taranger og Formanden i Indremissionsselskabet, Prof. Sverdrup m. fl.

Indbydelsen er specielt sendt til frivillige Organisationer i Statskirken. Et af Punkterne paa Mødets Program gaar ud paa at samle og styrke disse Organisationer, og det maaner videre „til Kamp imod alle falske Alliancer“. For øvrigt stemmer det med Prof. Hallsbys før offentliggjort Forslag til Program, idet dog Arbejdet for Opløsning af Statskirken er skudt til Side indtil videre. — Prof. Hallsby udtaler om Mødet og dets Program: Som De ser, har vi indbudt bare Meningsfæller. Vi ønsker altsaa ingen Debat i Lighed med den, som vi har haft i Pressen og paa Præsterens Generalforsamling. Det er kort og godt Kampen mod Ny-Teologerne, der skal organiseres. (Mpls. Tidendes Kristiania-Korr.)

En Bedømmelse af Billy Sunday. Vi har før meddelt en Udtalelse af Ingeniør Engberg om Vækkelsesprædikanten B. Sunday. Her et mere efter K. F. U. M. s. Maanedstidende i København. Her deles Sol og Vind lige: „Billy siger gruelig mange Vittigheder, — og nogle af dem er utiladelig flade, og i det hele taget siger han en Masse Trøvl, men man tilgiver ham det altsammen, thi Guldskornene kan opveje det, og man bliver grebet af hans stærke og oprigtige evangelistiske Iver, og af den store Menneskekærlighed, der lyser ud af hans Personlighed, saa man ikke kan andet end holde af ham. Han er frygtløs og sandfærdig i at tale imod alt ondt, hvad enten det saarer rig eller fattig. At han skovler Penge ind i Tusindvis af Dollars ved sine Kollektorer siger sig selv; han behøver jo ogsaa en Del til at holde hele sit store Apparat i Gang, og tillige giver han meget store Summer til Missionen.“

Den tredje „Verdens kristne Borgerskab“s Konference. Den Konference har været omtalt i flere af de store engelske Blade, har da ogsaa været nævnt i Dsk., men Bevægelsen er af saa Gæster ved dens Decembermøde paa Luther Seminar Tirsdag Eft. termiddag den 2. Dec. Dr. Bjækmann præsiderede. I en kort Tale mindede han om, hvad det norske Folk fik med sig som Arv fra Norge, og hvorledes specielt Kirken har meget at takke Norge for. De gamle Pionerers Dage er snart talte. Opgaven vil nu være at bygge paa den unge

Det engelsk lutherske Kirkeblad „The Lutheran“ havde en Repræsentant i Konferencen, Rev. Ira M. Wallace, og i Nummeret af 3. Dec. offentliggjort Bladet en Slags Referat af Mødet, og vi meddeler saa i det efterfølgende en Del af dette Referat i Oversættelse.

Konferencen holdtes i Pittsburgh, Pa., i Dagene 9. til 15. November.

Tonen i Konferencen, siger Rev. Wallace, var saa kristelig som i noget Synodemøde, men ikke teologisk eller kritisk i højere Forstand. Den tog paa Tingene, som de forelaa, i den Hensigt, at forbedre dem, som en Taler udtrykte sig. Jesus blev ikke skjult af en Mængde Ord. Hans Frelsesværk ignoreredes ikke, men gaves Udtryk i Bøn, Lovprisning og Prædiken. Bibelen brugtes flittigt, og man stode paa den.

Lutherdom — skønt den ikke særlig averteredes eller pristeds — var repræsenteret i Mrs. Dr. Englar, der var en af „Morgen Ordstyrerne“, hun talte om Temperance; Biskop Bernt Støylen fra Norge; Mrs. Janny Velander fra Sverige; en Repræsentant fra Danmark (hvis Navn ikke nævnes), Dr. A. J. D. Haupt og Dr. Tope og rimeligvis andre.

Man prøvede i Konventionen alvorlig paa at finde den lige og trange Vej, der fører til Livet, midt iblandt de mange Afveje, der leder til Fordævelse.

Den herskende Tone var protestantisk med aaben Paagaahenhed. Men enkelte Tilfælde greb disharmonerende ind i den ellers saa adruelige Forsamling. En mormonsk Taler bearbejdede Arbejderforeningerne, henstillede endog saa at opløse „American Federation of Labor“ som en Fjende af Frihed og stabil Regering. Men han blev straks gjort opmærksom paa, at Konventionen betragtede hans Udtalelse som kun hans og ikke Konventionens, for han repræsenterede kun sit eget Syn paa Arbejde og glemte andre vigtige Sager vedrørende Kapital, som han selv staaer i Forbindelse med. — En Repræsentant fra Uruguay sagde blandt meget andet, at „Romerkirken hverken lever efter Kristi Forskrifter eller efter hans Gerninger“, men er en „Magtregering“. Ordstyreren traadte frem paa Platformen og sagde: „Jeg protesterer imod hvert Ord og hver Sætning i denne Tale, som rettedes imod den katolske Kirke. Denne Gentleman glemte aabenbart, mener Referenten, at Uruguay'aneren talte om Forhold i Uruguay og ikke om Tilstanden i Pittsburgh. Referenten fortsætter: Dersom den ofte gentagne Henstilling til Amerika om at hjælpe Verden er alvorlig ment, saa er det klart som Solopgangen en skyfri Dag, at Amerika med sin herlige Arv og sit Privilegium under Guds Ledelse i Sandhed er Nationernes Haab i Retning af Bedring, og at dette Haab kun kan opfyldes gennem vor gudhengivne Oprigtighed. Vor aandelige Velsignelse og Frihed er en Slags Fulcrum (den Støtte, man lægger under en Løftestang) til at løfte andre kæmpende Nationer op til noget bedre. Selv Nationsforbundet udtrykker paa en Maade Verdens Haab, et Haab, hvis Realisation beror paa vort Samarbejde med andre til Løsning af deres Vanskeligheder saa vel som vore egne. Lad os huske, at denne Konvention ikke var politisk, men religiøs; og lad os forklare Verdens Længsel, som den fandt Udtryk ved Repræsentanter fra Sydamerika, Europa — indbefattende England, Frankrig, Belgien, Balkanstaterne, Norge, Sverige, Danmark — Indien, Kina, Japan, Armenien, Syrien og Persien. Disse Repræsentanter var her for at anmode om Hjælp og Opmuntring. Angaaende Familien giver Referenten Dommer Thomas's Ord: „United States er kun sikker, saalænge Hjemmet opret-

holdes i sin monogamiske Integritet. Underminering af Hjemmet er en forfærdelig Virkning imod Verden. Familiens Problem er Slægtens Problem. Familiens Opretholdelse har ikke blot social men religiøs Betydning. Familien er den ene stedsevarende guddommelige Indstiftelse.“

Skilsmisser er tiltaget paa Grund af, at Familiealteret er forsvundet, og paa Grund af Individualismen og den nye „Womanisme“ etc. En Kirke, der er enig i dette Stykke, vil hævde Anvendelse af kristelig Sandhed paa den beklagelige Tilstand, hævde, at Familien er en gudindviet Stand, at Manden ikke blot er Hustruens Forsørger og Beskytter, men begge grunder og opretholder Familien. Overtrædere bør ledes til Anger.

Om Søndagen siges: En Dag til Hvile er ikke blot en kirkelig men tillige en fysisk, moralsk og aandelig Fordring. En saadan Dag er social, national og religiøs. I den Sag har Staten sit Ansvar saa vel som Kirken, og deres Interesser falder i nogen Grad sammen. En Taler, John Bright, sagde: „Folkets Stabilitet og Landets Karakter beror paa Hviledagen. Staten bestaar af Mennesker. Sabbaten blev til for Mennesker, den er ikke et Maal i sig selv. Stat og Hviledag er uadskillige saavel som Kirke og Hviledagen (Søndag) er det. Derfor bør Staten vedtage passende Love til Sabbatens Hævvelse og Beskyttelse.“ Men disse Love bør være commendatory (anbefalende), ikke mandatory (befalende), mente Dr. Rochester fra Canada. Staten kan ikke konsekvent give Love og selv overtræde dem.

Om Verdensfred sagdes, at Fred maa etableres paa Fredslystens Principper. Men Dr. Pearson, Repræsentant fra Holland, mente, at der er Tider, da Bestræbelser for at fri et Land fra et andet Undertrykkelse ikke kan krones med Held uden gennem Krig. Ikke destomindre er Krig forkert og i Uoverensstemmelse med, hvad Jesus lærte. Problemet er: Hvorledes skal vi faa Nationerne sammen og faa bibragt dem Bevidstheden om den Magt til Fred, der ligger i Guds Ord? Hvorledes kan vi begrænse og overvinde Pressens forfærdelige Indflydelse? Dr. Pearson mente, at det at lægge „Mundkurv paa Pressen“, Ytringsfrihed og Pressens „Gift“ er fundamentale Forhold, som maa mødes, og at Folket bør forde af Regeringen, at den hævder Loven om Tale- og Pressefrihed. Dr. Pearson udtalte den Tanke, at der bør oprettes en effektiv international Kongress af uafhængige Medlemmer, valgt af de forskellige Lande, hvilken Kongress skulde have Indsæende med, at Folks Sind ikke forgiftes af alle Slags Prerepublikationer, og give international Udtryk for kristelig Bevidsthed imod slig Forgiftning.

Mormonismen drøftedes grundigt af Mrs. Cory; hun havde studeret den i 12 Aar, og hun lagde Eftertryk paa den Propaganda, som Mormonerne driver i Storbritanien; de drager unge Piger fra dette og andre europæiske Lande til at fylde Polygamisternes Haremer. En anden Taler, der selv var født som Mormon, erklærede, at Mormonismens Profetier om dens Overlegenhed ikke var gaaet i Opfyldelse, og Løfterne om dens Goder var ikke bleven indfriet. Man mente, at Mormonkirken burde tvinges til at gøre Rede for, hvad Land etc. den har faaet fra Regeringen, at den polygamiske Litteratur bør forbydes i Posten, at ingen Mormon bør holde Sæde i den nationale Legislatur, og at den kristne Kirke bør advare sine Folk og Offentligheden imod Mormonagentens Lære og Mission, og fremmede Magter burde anmodes om at lukke deres Døre for Mormonmissionærer.

Temperance ved Forbud anbefaltes, paa Grund af Drukenskabens onde Følger, som Løsningen

for Amerika og for Verden af dette vanskelige Spørgsmaal. Social Renhed, hvorom baade Biskop Støylen og Mrs. Velander talte, fremkaldte Fordring om simpel og effektiv social Undervisning om Ægtestand og Køn og Hygiejne; men baade Norge og Sverige lagde Vægt paa Undervisning (instruktion) saa vel som passende restriktive Love. Sverige lægger Vægt paa at fremelske sand Kærlighed og Retfærdighed, retskaffen (fair) Behandling af alle. Norges Bidrag var for retfærdig Behandling af Kvinder, politisk og socialt; Norges egen Erfaring er, at Kvinders Stemmegivning har demonstreret, at de er en grundig Hjælp.

Om Arbejde og Økonomi siges, at Behandlingen af denne Genstand viste, at Økonomister havde adskilt Økonomi og Etik; men de bør ikke være adskilte. I Stedet for at lære, at Profit har Forrang, og Kristi moralske og religiøse Principper er af mindre Betydning, maa hans Principper genindføres. — Industri er ligesaa vel et Middel i Guds Haand som Stat og Kirke, og selve Industrien bør ligesaa vel som Arbejderne og Individerne i den bringes under Kristi Grundsetningers Regering. Profit-Tagning fordervir saavel Jernindustrien som Kunst og Profession. Verden maa gøre Forandring og gaa fra Grundsetningen om Profit til den om Livet. En Person er ikke et Middel, men et Maal. Men Kærlighed til Herren og vore Medmennesker, det er Grundvolden for Broderskab.

Fuld Rapport af Konferencen vil blive trykt og tilgængelig for offentlig Brug.

Glem ikke Pensionsfondet.

Nu er jeg saa i fuld Gang med Indsamlingen til Pensionsfondet, og det gaar rigtig godt. Det ene Tusinde efter det andet bliver subscriberset til Fondet. Men vi trænger ogsaa til et stort Fond. Fra 1. Jan. 1920 vil vi have 26 Pensionister, og til deres Pensioner behøver vi \$10,200 om Aaret.

Mon der ikke er nogle, som vil betænke P. med en god Julegave ud, da giv ogsaa Pensionsfondet noget, og send det til Fondets Kasserer, Mr. S. C. Pedersen, Elk Horn, Ia.

Paa Forhaand Tak for Gaven. Ligesaas en hjertelig Tak til de Menigheder, som jeg i den senere Tid har besøgt, for Offervilligheden til P. Tak til Præstehjæmme for Hyggen, som jeg nød, og tak til Præsterne for trofast Samarbejde.

Venner! lad os nu alle være med at give til Pensionsfondet, at der kan blive rigelig til Pensionisternes Underhold, da faar vi ogsaa Del i den Glæde og Velsignelse, som der er ved at give. Glædelig Jul!

A. C. Weismann.

Immigrant Missionen.

Som i saa mange andre Tilfælde, har Krigen vendt op og ned paa Immigrantarbejdet (reversed the work). Før Krigen kom Immigranterne til Ellis Island, nu derimod eksamineres de paa Skibskajen. Før Krigen havde vi Immigrantmissionærer Adgang til Passagerne indenfor Toldlinien ved indkommende Skibe, nu derimod ikke. Dette vanskeliggør i allerhøjeste Grad vor Mission overfor Immigranterne. Men som Regel taler Ordsproget sandt, naar det hedder: „Hvor en Dør lukkes i, lukkes en anden op.“ saaledes ogsaa her. Jeg har sat mig i Forbindelse med „Travelers Aid“, hvis tjenestegørende Damer — og kun disse — har Adgang til Skibene. Paa den Maade kan jeg naa at komme i Forbindelse med saadanne, som jeg har faaet Brev

om. De andre kan jeg ikke gøre nogen Ting for, medmindre jeg tilkaldes. Men siden Amerikas Deltagelse i Verdenskrigen er der fremkommet et helt nyt Arbejdsfelt for Immigrantmissionæren, idet Folk fra Vesten, som rejser hjem til Danmark, staaer hjælpeløse, naar de kommer til New York paa Grund af Ukendskab til Byen og Mangel paa Erfaring med Hensyn Papirenes Ordning, før end Rejsen kan tiltrædes.

Jeg vil her meddele nogle faa Oplysninger om, hvad Folk, der rejser til Danmark, maa foretage, forinden de forlader Hjemmet.

1. Hvis det er en amerikansk Borger, maa han sørge for at faa „passport“, hvilket erholdes fra Washington, D. C., og et Bevis for, at han har betalt sin „income-tax“ eller er fritaget for at betale den.

2. Naar han saa kommer til New York, skal hans „passport“ stemples paa det danske Konsulat for at faa Adgang til lande i Danmark. „Passport“ med Billet og Skattebeviset skal fremvises paa „U. S. Costume-house“ for at faa et „permit“ til at gaa om Bord paa Skibet.

3. Rejser man derimod med den norske eller med en engelsk Linie, skal man desforuden have sit „passport“ paategnet af vedkommende Lands Konsul, hvor det forlanges, at man først udfylder et Skema, hvor man angiver Grunden til, man vil betrede nævnte Lands Grænser. I Reglen tager det et Par Dage at faa denne Tilladelse. Først naar Sagen er helt i Orden med „passport“, kan man henvende sig paa „Costum-house“ med Skattebeviset og faa Tilladelse til at gaa om Bord.

4. Er man derimod dansk Undersaatt, skal man have Pas fra den nærmeste danske Konsul eller paa Konsulatet i New York, men da maa man med Papirer godtgøre, at man er født i Danmark. Derefter maa man saa gennemgaa alle de ovenfor nævnte Formaliteter.

5. Det er en Selvfølge, man maa beregne nogle Dage til Ophold i New York for at faa disse Ting ordnet; thi ofte er Konsulaterne saa overleddede med Arbejde, at det tager længere Tid, end Folk beregner med at komme i Orden til Afrejsen. Netop paa Grund af, at Folk kom for sent til New York, gik de Glip af at komme med Skibet som berammet.

Her kommer Immigrantmissionærens nye Gerning ind; thi ankommen til New York staaer de fleste hjælpeløse. De maa afhentes paa Stationen, og ukendte, som de er, med Forholdene og med Byen maa de ledes omkring til de forskellige Kontorer og hjælpes til Rette paa næsten alle Maader; man maa sørge for, at de i Tide faar alle disse Ting ordnet. Ofte har jeg maattet optræde som Vidne for dem. Det er ikke sjælden, der er to eller tre Hold, som skal hjælpes til Rette paa samme Tid, men paa to, tre forskellige Steder i Byen; thi den Slags Arbejde kommer som Regel i Bankevis i Forhold til Skibenes Afgang. I disse Dage afgaar der 3 Skibe en svensk, en norsk og en engelsk. Vi har her paa Missionshjemmet mange rejsende til disse Skibe. Jeg har faaet en hel Del Hjælp af Mr. Hellenberg, som Bestyrer „Dansk Missionshjem“, 130 Prospect Av., Brooklyn, N. Y. Hjemmet har i Løbet af Efteraaret til visse Tider været overfyldt, men vi har desuagtet næsten altid fundet paa Raad til at imødekomme alle. En Aften, da vi mente, vi havde fuldt Hus, kaldte et Hotel op og forlangte os til at modtage 25 Personer. Mr. Wm. Hellenberg savrede, vi kan tage 9; men Hotellet sendte 11. Vi fik Plads til dem alle, selv om nogle maatte ligge paa en Madras paa Gulvet. „Vi er tilfreds med at sidde i en Stel, bare vi maa komme ind“ var deres Ord, da de kom til Hjemmet. Mange af dem var